

Aan de staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat
Mevrouw Mr. Drs. M.C.G. Keijzer

Hoofddorp, 2 december 2020

Betreft: uw brief van 14 oktober 2020
Uw kenmerk: DGBI-DE / 20244687

Geachte mevrouw Keijzer,

Hierbij willen ondergetekende stralingsbewuste organisaties reageren op uw brief van 14 oktober 2020 naar aanleiding van ons gesprek op 10 juni en onze brief van 7 juli over gezondheidsrisico's van EMV. Ook wij hebben het gesprek van 10 juni als constructief en hoopgevend ervaren. We hebben de problematiek uiteen kunnen zetten en ook oplossingsrichtingen met u besproken. We zijn dan ook onaangenaam getroffen door het gegeven dat u in uw brief o.a. geen verder acties van uw kant aankondigt, hoewel wij dat op basis van het verloop van dat gesprek wel hadden verwacht.

U motiveert uw beslissing op de stellingname dat er volgens de Gezondheidsraad geen bewijzen zijn voor negatieve gezondheidseffecten onder de blootstellingslimieten. Hierbij lijkt u voorbij te gaan aan het Advies van de Gezondheidsraad van 2 september. In dit Advies staat onder meer: *"niet uitgesloten kan worden dat ook blootstelling onder de nieuwste ICNIRP-normen de potentie heeft de gezondheid te schaden"* (p.5). Dit recente Advies van de Gezondheidsraad toont aan dat de kans op schade groter is dan eerder werd gesuggereerd. Het klopt dat er nog geen 100% bewijs is voor de schadelijkheid, maar deze risico's zijn echter niet uit te sluiten¹. Dit lijkt ons voldoende aanleiding om zeker voor de kwetsbare groep mensen met EHS het voorzorgbeginsel toe te passen. Juist de bij de GR bestaande onduidelijkheid over de oorzaak van EHS-klachten noopt tot voorzichtigheid. Onze ervaring is dat het vermijden van straling mensen die EHS zijn helpt.

Als andere belangrijke motivering noemt u de afweging van enerzijds het maatschappelijk belang van mensen die afhankelijk zijn van telecomnetwerken en anderzijds van mensen die gevoelig zijn voor EMV. Is dat niet een oneigenlijke tegenstelling? Bijna de helft van de respondenten uit het Kantar onderzoek vermoedt dat straling een negatief effect heeft op de gezondheid. Ook ervaren wij dit als een onevenwichtige belangenafweging. Het belang van mensen die gebruikmaken van telecomnetwerken is hier immers nauwelijks in het geding. Het ondersteunen van mensen die in een stralingsarme omgeving willen wonen betreft slechts relatief kleine gebieden in Nederland. De rest van de bevolking kan gewoon gebruik blijven maken van EMV. Ook in de stralingsarme gebieden zal 112 overigens gewoon overal bereikbaar zijn. Er is geen echt "witte zone" meer in Nederland. Hiertegenover staat het grote belang van vermindering van problemen van een half miljoen mensen die aangeven klachten te ervaren van straling. Het gaat om mensen die in hun manier van leven dagelijks ernstig worden bedreigd. Mensen die ongewild steeds verder buiten de maatschappij komen te staan. In uw afweging heeft u deze mensen in feite afgeschreven. Bovenstaande vraagt naar ons idee om een andere meer evenwichtige afweging van de belangen van deze mensen.

U geeft aan geen ruimte te zien overheidsmiddelen ter beschikking te stellen. Uiteraard zouden wij zeer gebaat zijn bij het beschikbaar stellen van financiële middelen, maar onze oplossingen en verzoeken betroffen vooral de niet financiële zaken. Primair gaat het vooral om politiek bestuurlijke ondersteuning van de realisatie van stralingsarme woongebieden en testlocaties, zodat deze gebieden ook daadwerkelijk stralingsarm blijven. Het creëren van stralingsarme gebieden zal tegemoet komen aan de behoeften van mensen die last ervaren van straling en willen verkennen wat stralingsvermindering met hen doet. Dit geeft tegelijkertijd een mogelijkheid voor het gewenste nadere onderzoek. U geeft aan dat de klachten van mensen met EHS reëel en ernstig kunnen zijn en dat dit u raakt. We kunnen ons dan ook niet goed

---

¹ <https://www.kennisplatform.nl/advies-gezondheidsraad-5g/>

voorstellen wat uw bezwaren zouden zijn om in politiek bestuurlijke zin uw medewerking te verlenen aan stralingsbewuste woongemeenschappen (zoals ook het Kennisplatform EMV dat ondersteunt).

Als enige oplossing verwijst u mensen met EHS door naar de SOLK klinieken. Daarmee voelen wij ons niet gehoord. Een SOLK behandeling kan namelijk geen effecten hebben op de EHS klachten als de blootstelling aan straling niet tevens wordt aangepakt. Dit is ook bevestigd door Dr. Fred Woudenberg in de klankbord groep vergadering van het Kennisplatform van 12 maart 2020. Elektrogevoeligen ervaren verbetering in een stralingsarme omgeving. Alle artsen die mensen met EHS daadwerkelijk effectief helpen, pakken als essentieel onderdeel van de behandeling de blootstelling aan straling aan². Zolang SOLK artsen geen kennis hebben van EHS heeft doorverwijzen daarom weinig zin. Afgezien hiervan is met de steeds verdergaande digitalisering en vermindering van stralingsarme gebieden de grens bereikt van wat mensen zelf kunnen doen om zich te beschermen. De nood is bij veel van deze mensen zo hoog dat er dringend hulp nodig is vanuit de overheid.

We hebben de behoefte u te laten weten dat we ons ook in bredere zin al lange tijd niet gehoord voelen door het kabinet. Afgelopen jaren hebben diverse organisaties en talloze individuele burgers u op vele manieren kenbaar gemaakt gezondheidsrisico's van straling te ervaren of zich daarover ernstige zorgen te maken. Deze zorgen werden zowel direct aan u als indirect via het ministerie van EZK of VWS geuit, onder meer door middel van brieven en reacties op internetconsultaties. De reacties die mensen kregen vanuit EZK waren teleurstellend, ontwijkend of ontbraken geheel. Vanwege de ontbrekende of ontwijkende reacties vanuit uw Ministerie heeft men zelfs met succes herhaaldelijk klachten ingebracht bij de Nationale Ombudsman. Tot een verandering in werkwijze heeft het helaas nog niet geleid. Mensen die bescherming vragen vanuit de overheid kregen hooguit van EZK te horen dat er volgens de ICNIRP niets aan de hand kan zijn en werden doorverwezen naar het KPE MV. Er kwam geen antwoord op de (bestuurlijk politieke) vraag hoe deze mensen te beschermen tegen de steeds verdergaande digitalisering.

Daarom doen we nogmaals een dringend beroep op u deze mensen niet volledig in de steek te laten en uw stellingname te heroverwegen. Dit vooral ook met het oog op de grote nood onder mensen met EHS. Dat deze groep mensen geholpen moet worden is ook de mening van het Kennisplatform EMV. We vragen u dan ook opnieuw en dringend om politiek bestuurlijke ondersteuning van mensen die overgevoelig zijn voor straling. Dit allereerst door het mogelijk maken van stralingsarme gebieden voor zorg (o.a. crisis opvang) en woongemeenschappen.

We zien met belangstelling uit naar uw spoedige reactie. Onze hoop blijft op u gevestigd. Zoals aangegeven in ons gesprek van 10 juni zien wij graag uit naar een vervolgesprek op korte termijn.

Graag ontvangen wij een ontvangstbevestiging van deze brief. Een afschrift van deze brief sturen we aan de betrokken bewindslieden van VWS en van BZK en aan het Kennisplatform EMV.

Met vriendelijke groeten,

Rob van der Boom, namens Stichting EHS
Alja Hoeksema, namens CPLD Vereniging
Rob Verboog en Silvia Belgraver, namens Stralingsbewust Wonen

---

² Maart 2020: Onderzoek toont dat 90 % van de elektrogevoeligen een afwijkend functioneren van de middelste hersenslagaders heeft. [Prof. Dr. Belpomme](#) noemt deze objectief vast te stellen afwijking een nieuwe hersenziekte.